

990305-1

Rozhovor Konrada Lorenze s Karlem R. Popperem, podněcovaný a zaznamenaný Franzem Kreuzerem v roce 1983, nese název „Budoucnost je otevřená“. To je v jistém banálním smyslu pravda, ale zároveň říká víc, než smí, než je přípustno a dovoleno. My totiž stále ještě nevíme, co to je čas, a zejména odkud přichází budoucnost. Řekneme-li, že budoucnost je otevřená, je to vlastně především chápáno jako příslib, že není zavřená, že nekončí. A to přece nikdo neví, protože nikdo především neví, zda je stále ještě otevřená jeho vlastní budoucnost, zda je otevřená budoucnost jeho nejbližších, jeho společnosti, národa, kultury, civilizace, vůbec lidstva. Můžeme vůbec smysluplně mluvit o „budoucnosti“ této planety nebo celého planetárního systému naší hvězdy, pokud cesta lidstva, eventuelně všeho živého na této planetě skončí? Můžeme o takové „budoucnosti“ nadále prohlašovat, že je „otevřená“? Kromě toho je třeba upřesnit, co to znamená, že je „budoucnost otevřena“: znamená to, že je v ní dost místa pro nás? Že je ještě nezaplněna? Že se do ní nemusíme vši silou vlamovat, drát se dovnitř, aby nás jiní nepředběhli? Má to znamenat, že tato budoucnost je jako čerstvě napadlý sníh, do něhož ještě nikdo nevtiskl své stopy? I kdyby tomu tak bylo, že bychom o své místo v budoucnosti museli bojovat s ostatními, musí být přece každému zřejmé, že takové usilování je možné jen za toho předpokladu, že tu nějaká budoucnost „jest“. Ale cožpak to nejpodivnější na budoucnosti není právě to, že „není“, tj. že „ještě není“? Vždyť každé naše usilování se do té budoucnosti nějak dostat musí počítat s tím, že ona budoucnost „jest“, že je nějak k dispozici, že v ní jsou nějaká „místa“, která je zapotřebí včas a účinně „obsadit“. Ale je tomu tak skutečně? Neplatí spíš zcela naopak, že ta „nejsoucí“ budoucnost musí přicházet? A že musí přicházet také osobně k nám, nemáme-li z ní být vyloučeni? A není každé naše usilování a obsazení nějakého místečka vlastně jen lepší nebo horší odpověď na tuto přicházející budoucnost (zejména naši osobní budoucnost, tedy budoucnost)? Není podmínkou každého našeho usilování, každé naší aktivity právě ona přicházející budoucnost? Místnost, která je otevřena, nás sice může svou otevřeností zvát, abychom vstoupili, ale je tomu tak stejně s budoucností? Místnost nám přece nejde v ústrety, nepřichází k nám, aby nám svou otevřenost nabídla, ale zůstává vůči nám bez pohybu, a bez pohybu zůstávají i její otevřené dveře.

(Praha, 990305-1.)